

VÝSKYT LESNÍCH ŠKODLIVÝCH FAKTORŮ NA ÚZEMÍ ČESKA V ROCE 2025 A PROGNÓZA NA ROK 2026

Jan Lubojacký a kolektiv LOS

Lubojacký, J. et al., 2026: Occurrence of forest damaging factors in Czechia in 2025 and forecast for 2026. APOL, 2026, vol. 7, no. 1, p. 11–17.

Abstract: The volume of salvage felling recorded was almost 3 mil. m³ in Czechia in 2025, of which 1.9 mil. m³ was caused by abiotic influences (1.4 mil. m³ by wind) and over 1 mil. m³ were damaged by biotic agents. The most prominent group of biotic damaging agents in 2025 were still spruce bark beetles (BB), especially *Ips typographus*. Spruce wood infested by BB increased in 2020 and was recorded at a total volume of around 14.9 mil. m³, the highest volume in the history. However, in next years the volume decreased, for the first time after eight years of continuous increase. The volume decreased again in 2025 (around 0.78 mil. m³). The average volume of BB infested wood per one hectare of spruce stands was ca 0.95 m³/ha in 2025. The worst BB situation is currently in north and central Moravia and in Silesia. In many regions, infestations by bark beetles attacking pine and fir species increased compared with the previous year.

Key words: damaging agents; wind; bark beetles; *Ips typographus* L.; sanitary felling; cloven-hoofed game

Úvod

Lesy v Česku zaujímají přibližně 2,7 mil. ha, tj. cca 34 % rozlohy státu. Kolem 55 % tvoří lesy ve vlastnictví státu, zbylých přibližně 45 % představují především lesy soukromé a obecní. Složení současných lesních porostů je velmi vzdálené přirozenému stavu. Zastoupení jehličnanů činí aktuálně téměř 70 % rozlohy lesa, zatímco v přirozených lesích by podle rekonstrukčních modelů jejich podíl odpovídal sotva 30 %. České lesy proto patří k nejvíce pozměněným v rámci celé střední Evropy. Hlavní hospodářskou dřevinu v současnosti představuje smrk ztepilý (*Picea abies* [L.] Karst.), jehož zastoupení se pohybuje okolo 45 %. Roste převážně ve stanovištně nevhodných podmínkách a jeho porosty jsou proto ekologicky velmi labilní.

Výše celkových těžeb v Česku nepřetržitě narůstala od roku 2013 do roku 2020. K enormnímu navýšení došlo zejména od roku 2018, a to v souvislosti s mimořádným nárůstem poškození lesa podkorním hmyzem. Za rok 2020 byly celkové těžby Českým statistickým úřadem (ČSÚ) vyčísleny na rekordních téměř 36 mil. m³. V roce 2021 došlo k poklesu na přibližně 30 mil. m³ a v loňském roce se již jednalo o cca 16,7 mil. m³, což odpovídá hodnotě v začátcích kůrovcové kalamity v roce 2015. Významný rozsah poškození porostů jehličnatých dřevin biotickými činiteli a abiotickými vlivy však trvá i v současnosti. V jeho důsledku dosahují nahodilé těžby významného podílu na těžbách celkových. V roce 2025 byl tento podíl přes 30 % (2020 – téměř 95 %). Letos lze očekávat obdobný stav nebo jen mírné zlepšení ve srovnání s předchozím rokem.

Poznámka: Dále uváděné (evidované, hlášené) hodnoty se vztahují na necelých 70 % výměry lesů v Česku, pokud není výslovně uveden přepočítaný celkový počet na celkovou plochu lesa. Zahrnuti jsou všechny subjekty hospodařící v lesích ve vlastnictví státu. Lesy soukromé a obecní jsou zastoupeny pouze částečně. Příslušné číselné údaje je proto třeba chápat ve smyslu tohoto omezení!

Povětrnostní podmínky

Ve srovnání s klimaticky naprosto mimořádnými lety 2015 a 2018 (srážkově silně podnormální, teplotně výsoce nadprůměrné) došlo k významnější změně počasí teprve od druhé třetiny roku 2020 s pozitivními dopady na zdravotní stav lesních dřevin. V roce 2021 pokračoval příznivější vývoj povětrnostní situace. S ohle-

dem na dlouhodobé trendy let 1991 – 2020 se jednalo o období průměrné, jak teplotně (odchylka $-0,3\text{ }^{\circ}\text{C}$), tak i srážkově (100 % normálu). Uplynulý rok je možné označit jako období teplotně průměrné ($+0,5\text{ }^{\circ}\text{C}$), avšak srážkově podprůměrné (83 %). Začátek letové aktivity lýkožroutů na smrku byl podobný roku 2024, kdy první přelety byly zaznamenány poměrně brzy již v první polovině dubna. Následovalo intenzivní rojení přerušené ochlazením a deštivým počasím v květnu. Jarní rojení proto dobíhalo ještě v průběhu června a počátkem července současně s prvními lýkožrouty dceřiné generace. Počasí v první polovině letošního roku bylo oproti dlouhodobému průměru teplejší o $0,9\text{ }^{\circ}\text{C}$ a srážkově výrazně podnormální (cca 70 %, přičemž hluboce podnormální srážky trvají již od října roku 2024). Nejvyšší míra intenzity půdního sucha v první polovině roku 2026 panovala na začátku května a na začátku června.

Abiotické vlivy

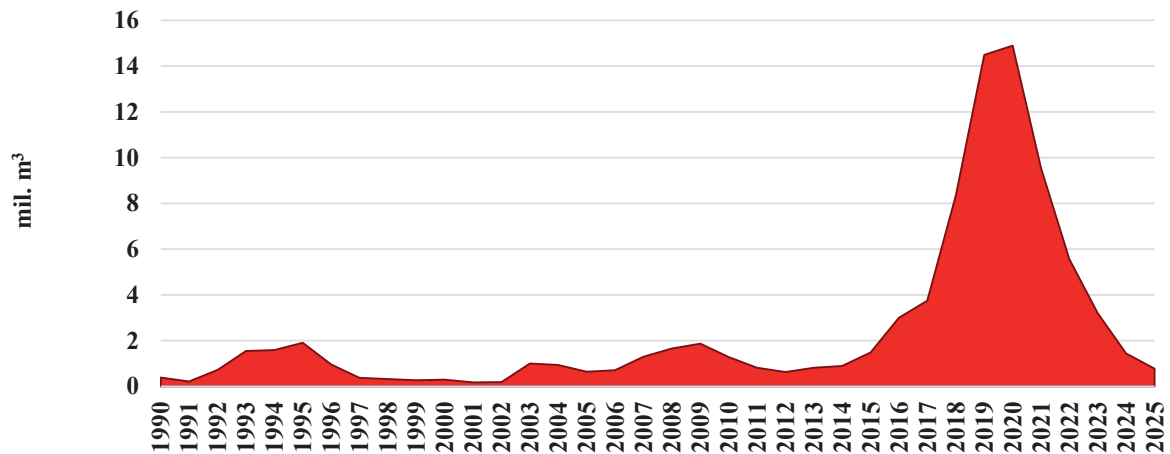
Objem evidovaných těžeb v důsledku nepříznivého působení abiotických vlivů (vítr, sníh, námraza, sucha a všechny ostatní příčiny včetně antropogenních faktorů) dosahoval v roce 2025 hodnoty přibližně 1,9 mil. m^3 (2024 – cca 2,9 mil. m^3). Dominovalo poškození větrem, které činilo přes 1,4 mil. m^3 (2024 – cca 2,1 mil. m^3). Na vrub sucha bylo připsáno poškození ve výši zhruba 0,45 mil. m^3 (2024 – cca 0,6 mil. m^3). Sněhem bylo v roce 2025 poškozeno přibližně 35 tis. m^3 (2024 – cca 130 tis. m^3). Námrazou bylo poškozeno zhruba 34 tis. m^3 (2024 – cca 16 tis. m^3). Ostatní abiotické vlivy (exhalace, mráz, požáry a jiné nespecifikované nebo neurčité příčiny) poškodily v uplynulém roce na 13 tis. m^3 (2024 – cca 32 tis. m^3). Žloutnutí smrku bylo hlášeno z plochy okolo 26 tis. ha (2024 – cca 20 tis. ha).

Z regionálního hlediska bylo v roce 2025 nejvíce poškození v důsledku abiotických vlivů hlášeno z krajů Moravskoslezského (cca 313 tis. m^3), Jihomoravského (cca 294 tis. m^3) a z Olomouckého (cca 227 tis. m^3). Větrém bylo nejvážněji poškozeno území Moravskoslezského kraje (cca 285 tis. m^3), suchem území kraje Jihomoravského (cca 98 tis. m^3), námrazou území Kraje Vysočina (cca 11 tis. m^3), sněhem území Ústeckého kraje (cca 6 tis. m^3) a žloutnutí smrku bylo hlášeno tradičně v nejvyšší míře z území Moravskoslezského kraje (cca 15,4 tis. ha).

Biotičtí činitelé

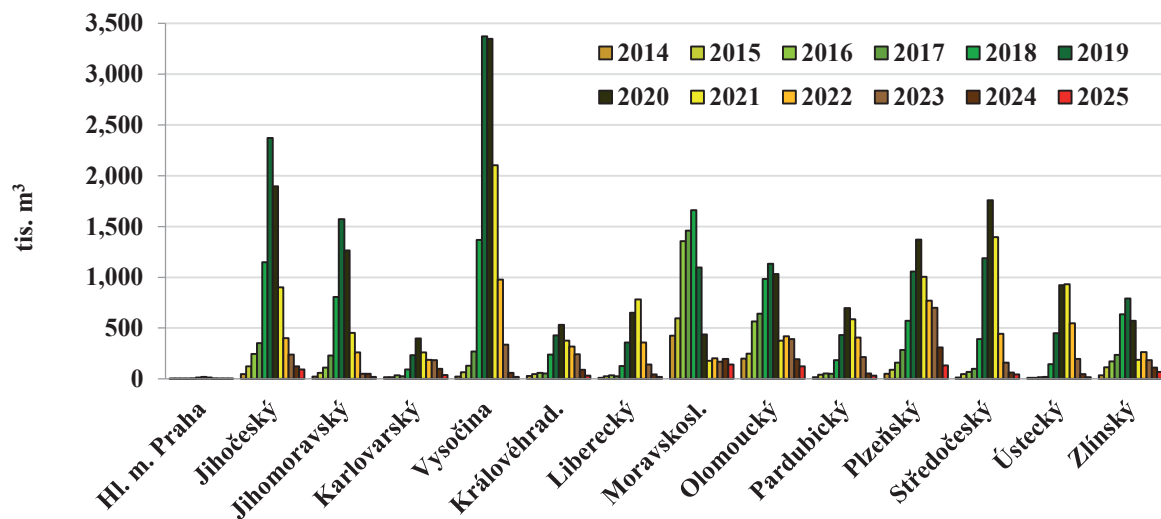
Působením biotických škodlivých činitelů (hmyzí škůdci, houbové patogeny) bylo podle evidence v roce 2025 poškozeno přibližně 1,1 mil. m^3 dřevní hmoty (2024 – cca 1,7 mil. m^3). Dominantní skupinu, která v současnosti stále výrazně překračuje působení ostatních škodlivých činitelů, představuje podkorní hmyz na jehličnatých dřevinách. V roce 2025 bylo v Česku evidováno cca 0,78 mil. m^3 vytěženého smrkového kůrovcového dříví (2024 – cca 1,4 mil. m^3), což meziročně představuje pokles o zhruba 45 % (obr. 1). Jde prakticky výhradně o dříví napadené lýkožroutem smrkovým (*Ips typographus* L.), který je obvykle doprovázen l. lesklým (*Pityogenes chalcographus* L.) a na většině území také l. severským (*Ips duplicatus* Sahlberg). Pokud by byl evidovaný objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví v roce 2025 přepočten na celkovou rozlohu lesů v Česku (evidence pokrývá cca 69 % rozlohy lesů), jednalo by se o kůrovcové těžby v objemu téměř 1,15 mil. m^3 . V přepočtu na výměru smrkových porostů v Česku reprezentuje tento objem kůrovcového dříví v průměru stále velmi vysokých cca $0,95\text{ m}^3/\text{ha}$. Z napadené hmoty bylo podle evidence v loňském roce odkorněno přibližně 76 tis. m^3 (2024 – cca 172 tis. m^3) a chemicky bylo asanováno okolo 139 tis. m^3 (2024 – cca 256 tis. m^3). Před odvozem tak bylo v lesních porostech nebo na skládkách přímo asanováno cca 25 % vytěžené kůrovcové hmoty. Z odchytových zařízení bylo dle evidence v roce 2025 položeno cca 252 tis. m^3 lapáků (2024 – cca 293 tis. m^3), připraveno cca 17 tis. ks otrávených lapáků (2024 – cca 30 tis. ks) a instalováno bylo okolo 18 tis. feromonových lapačů (2024 – cca 23 tis. ks).

Regionálně platí, že rozsah napadení smrku lýkožrouty se meziročně vyvíjí a je územně diferencován. Míra zasažení mezi západní a východní polovinou Česka je však v současnosti prakticky vyrovnaná. Na severovýchodě Česka (historická oblast severní Moravy a Slezska), kde kalamita začínala, byly v posledních pěti letech zaznamenány poměrně vyrovnané objemy kůrovcového napadení s pozvolně klesající tendencí. Z pohledu hypsometrického platí i nadále, že převaha napadených porostů se v celém státě nachází v nadmořských výškách do cca 800 m, vlastní horské polohy byly zasaženy mnohem méně.

Obrázek 1. Evidovaný objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví od roku 1990.

Figure 1. Recorded volume of felled spruce wood infested by bark beetles since 1990.

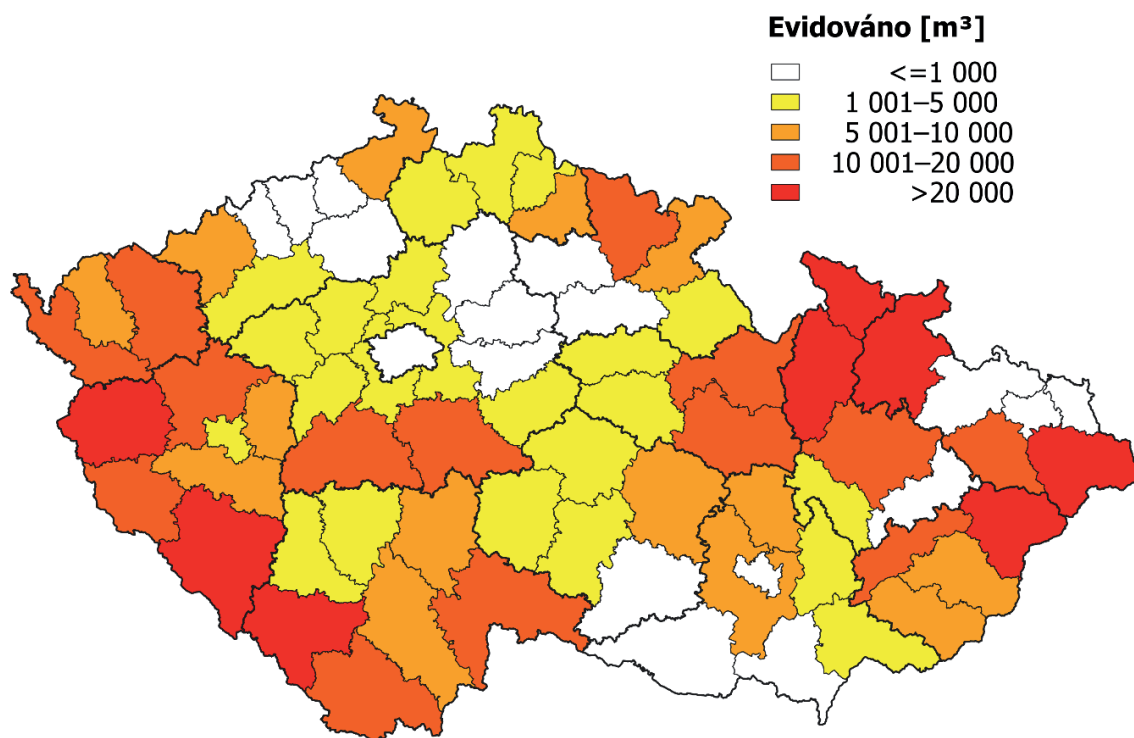

Obrázek 2. Evidovaný objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví v krajích Česka od roku 2014.

Figure 2. Recorded volume of felled spruce wood infested by bark beetles in the regions of Czechia since 2014.

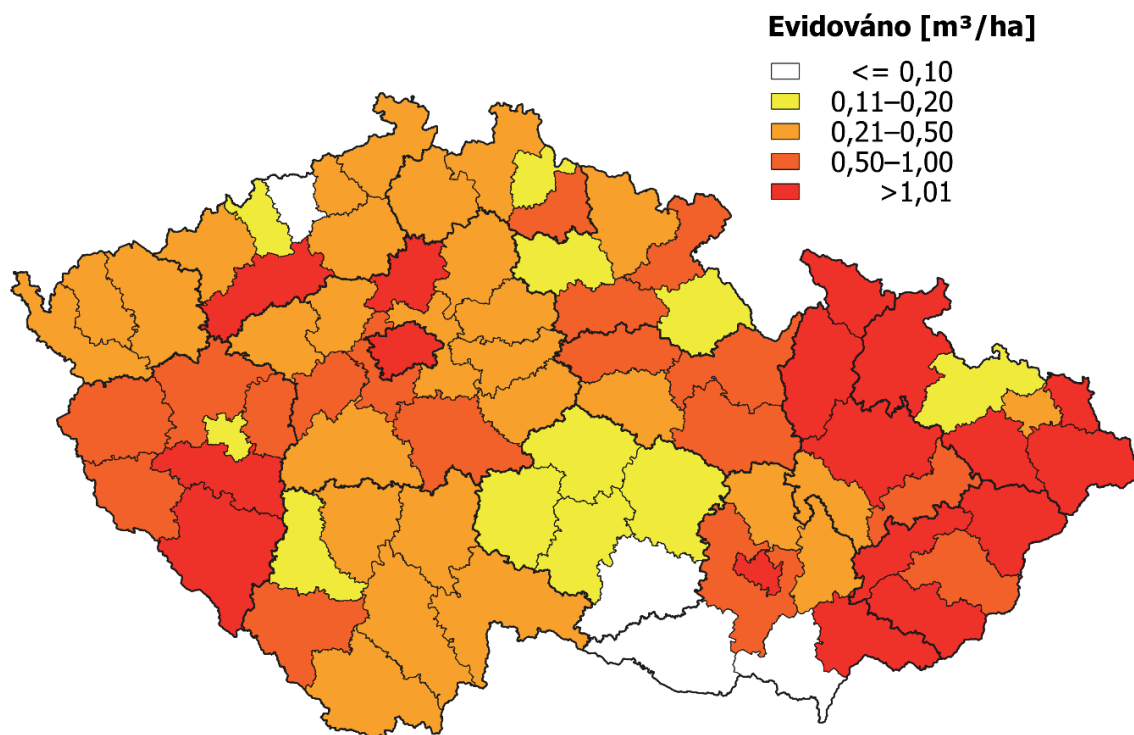
Mezi jednotlivými kraji (obr. 2) byly v roce 2025 nejvyšší evidované objemy vytěženého smrkového kůrovcového dříví vykázány v krajích Moravskoslezském (cca 142 tis. m³), Plzeňském (cca 133 tis. m³) a Olomouckém (cca 122 tis. m³), které byly následovány kraji Jihočeským (cca 94 tis. m³) a Zlínským (cca 69 tis. m³). Z pohledu bývalých okresů (obr. 3 a 4) náležely mezi nejpostiženější v roce 2025 Frýdek-Místek (66 tis. m³), Bruntál (63 tis. m³), Šumperk (62 tis. m³), Klatovy (59 tis. m³), Prachatice (43 tis. m³), Jeseník (43 tis. m³) a Vsetín (39 tis. m³).

Zhoršení zdravotního stavu dřevin a přemnožení podkorního hmyzu v posledních letech se netýkalo pouze smrku, ale i dalších (hlavně jehličnatých) dřevin. Borovice lesní (*Pinus sylvestris* L.) je především v oblasti jižní a jihozápadní Moravy a dále také ve středních a východních Čechách napadána celou řadou druhů podkorního a dřevokazného hmyzu. Zatímco na Moravě jde převážně o lýkožrouta vrcholkového (*Ips acuminatus* Gyllenhal) a l. borového (*Ips sexdentatus* Boerner), v Čechách se kromě l. vrcholkového jedná také o krasce borového (*Phaenops cyanea* Fabricius) a přemnoženou pilořitku *Sirex noctilio* Fabricius. Významně se v posledních zhruba čtyřech letech šíří i lýkožrout protáhlý (*Orthotomicus longicollis* Gyllenhal), dříve v Čechách neznámý druh, napadající, podobně jako lýkožrout borový, rovněž spodní část kmenů borovic. V roce 2025 tento druh představoval dokonce hlavního kůrovce na borovici prakticky po celém Česku, když jím

Obrázek 3. Evidovaný objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví v roce 2025.

Figure 3. Recorded volume of felled spruce wood infested by bark beetles in 2025.

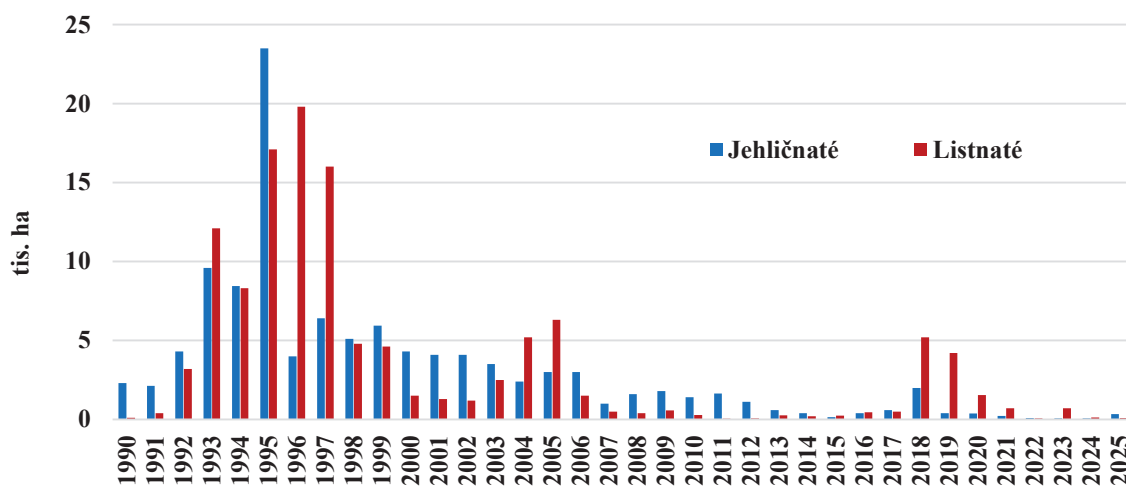

Obrázek 4. Celkový objem vytěženého smrkového kůrovcového dříví na 1 ha smrkových porostů v roce 2025.

Figure 4. Total volume of felled spruce wood infested by bark beetles to 1 ha spruce stands in 2025.

byla silně napadena většina čerstvých souší z roku 2024, zatímco na starších souších byla vidět častěji klasická skladba kůrovců. Evidované kůrovcové těžby borového dříví meziročně mírně vzrostly na přibližně 26 tis. m³ (2024 – cca 24 tis. m³). Objem dříví jedle bělokoré (*Abies alba* Mill.), napadeného podkorním hmyzem, činil přibližně 7,6 tis. m³ (2024 – cca 5,6 tis. m³). Napadení modřínu opadavého (*Larix decidua* Mill.) kambioxylofágním hmyzem bylo hlášeno v objemu přibližně 4,6 tis. m³ (2024 – cca 6,4 tis. m³). V případě napadení jasanu ztepilého (*Fraxinus excelsior* L.) lýkohuby (*Hylesinus varius* Fabricius a *H. crenatus* Fabricius) se jednalo o přibližně 2,6 tis. m³ (2024 – cca 3 tis. m³).

Výskyt **listožravého hmyzu** v roce 2025 byl hlášen na souhrnné rozloze okolo 400 ha (2024 – cca 200 ha) (obr. 5). Většina výskytu byla tentokrát hlášena z jehličnatých porostů (cca 350 ha) především v souvislosti s výskytem ploskohřbetek (*Cephalcia* spp.) (cca 180 ha), bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) (cca 140 ha) a pilatek (*Pristiphora* spp., *Pikonema* spp.) na smrku (*Picea* spp.) (cca 20 ha). Výskyt pouzdrovníčka modřínového (*Coleophora laricella* Hübner) překvapivě hlášen nebyl, podobně jako v předchozím roce. Na listnatých dřevinách se jednalo zejména o výskyt komplexu housenek obalečů (Tortricidae) a píďalek (Geometridae) na dubech (cca 40 ha) a klíněnky jírovcové (*Cameraria ohridella* Desch. & Dem.) (cca 45 ha).

Obrázek 5. Evidovaný výskyt listožravého hmyzu v jehličnatých a listnatých porostech od roku 1990.

Figure 5. Recorded occurrence of defoliating insects in coniferous and deciduous stands since 1990.

U **savého hmyzu** byl v roce 2025 evidenčně podchycen výskyt korovnic rodu *Dreyfusia* na jedli (cca 17 ha). Dosavadní nízká škodlivost stojí za absencí hlášeného poškození dubů sítnatkou dubovou (*Corythucha arcuata* Say), přestože její výskyt byl potvrzen již v 45 okresech Česka.

Z tzv. **ostatního hmyzu** působili poškození hlavně dospělci klikoroha borového (*Hylobius abietis* L.), na jejichž vrub byly připsány škody na souhrnné ploše přibližně 2,7 tis. ha (2024 – cca 2,4 tis. ha). Ponravy chroustů (jedná se především o chrousta maďalového – *Melolontha hippocastani* Fabricius) poškodily v roce 2025 dle evidence přibližně 5 ha kultur (2024 – cca 24 ha), a to především v kalamitní oblasti středočesko-východočeské.

Z živočišných škůdců je zásadní problematika poškozování lesa **obratlovci**. Poškození drobnými hlodavci ze skupiny hrabošů (Arvicolinae) bylo v roce 2025 evidenčně podchyceno na ploše přibližně 2 tis. ha (2024 – cca 1 tis. ha). Regionálně bylo nejrozsáhlejší poškození kultur a mlazin hlášeno z území kraje Jihočeského (cca 920 ha).

Samostatnou kapitolu představuje otázka škod způsobených zvěří. U tohoto škodlivého činitele nejsou z území Česka tradičně k dispozici bližší údaje o výši poškození. Kontinuálně jsou škody zvěří zjišťovány v rámci Národní inventarizace lesů a současně každoročně část vlastníků lesa hlásí vzniklé poškození v rámci statistického zjišťování Českého statistického úřadu, kde jsou tyto údaje k dispozici aproximované na území celého Česka. V roce 2025 dosáhly vlastníky uplatněné škody na lesních porostech dle ČSÚ výše cca 51 mil. Kč (2024 – cca 52 mil. Kč), což však stále vůbec nekoresponduje s neutěšenou situací ohledně škod

působených zvěří na lesích. Z pohledu ochrany lesa není pochyb, že bez účinné redukce stavů spárkaté zvěře a efektivní mechanické a chemické ochrany kultur a mladých porostů bude proces obnovy hospodářsky využitelných lesů velice náročný a mnohde prakticky nemožný.

Výskyt **houbových a ostatních patogenů** byl v roce 2025 celkově nižší než v roce předchozím. Na borovici lesní (*Pinus sylvestris* L.) se jednalo nejčastěji o sypavky rodu *Lophodermium* spp., které byly evidovány na úhrnné ploše přibližně 1,8 tis. ha (2024 – cca 780 ha). Douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii* [Mirb.] Franco) byla napadána švýcarskou a skotskou sypavkou (*Nothophaeocryptopus gaeumannii* a *Rhabdocline pseudotsugae*) a smrký (*Picea abies* [L.] Karst.) sypavkou smrkovou (*Lophodermium piceae*). Meziročně v menší míře bylo možné pozorovat tzv. hnědnutí a opad jehlic jedle (*Abies alba* Mill.) s výskytem přípletky *Nematostoma parasiticum* (syn. *Herpotrichia parasitica*). Z listových skvrnitostí se jednalo nejčastěji o padlí dubové (*Microsphaera alphitoides*), které bylo evidováno na plochách přibližně 600 ha (2024 – cca 680 ha).

Na odumírání jasanů (*Fraxinus* spp.) se spolupodílí nekróza jasanu, kterou způsobuje houba voskovička jasanová (*Hymenoscyphus fraxineus*, anamorfa *Chalara fraxinea*), a původci kořenových hnilob, především václavky (*Armillaria* spp.) a lesklokorka ploská (*Ganoderma applanatum*). Celkem bylo v roce 2025 evidováno okolo 1,8 tis. ha komplexně chřadnoucích jasanových porostů (2024 – cca 1,2 tis. ha) a přibližně 66 tis. m³ vytěžené dřevní hmoty (2024 – cca 46 tis. m³). Pozorována byla opět grafioza jilmů působená houbou *Ophiostoma novo-ulmi*. Také v uplynulém roce způsobovala odumírání javoru klenu (*Acer pseudoplatanus* L.) sazná nemoc kůry působená houbou *Cryptostroma corticale*. Patogeny rodu *Phytophthora* bylo možné pozorovat meziročně v nižší míře. Odumírání borovice lesní (*Pinus sylvestris* L.) v Povltaví, pozorované od léta roku 2023, nadále pokračuje. Hlavní příčinou tohoto procesu zůstává sucho, na které navazuje zvýšená aktivita sekundárních biotických škodlivých činitelů, zejména podkorního hmyzu a patogenů.

Chřadnutí až odumírání dřevin všech věkových tříd dlouhodobě působí václavky (*Armillaria* spp.), které v Česku stále zůstávají fytopatologicky nejvýznamnějšími dřevokaznými houbami. Nejškodlivěji se projevuje václavka smrková (*Armillaria ostoyae*). Za rok 2025 bylo hlášeno přibližně 173 tis. m³ vytěženého václavkového dříví, což představuje mírný pokles ve srovnání se situací o rok dříve (2024 – cca 195 tis. m³). Největší objemy byly evidovány v Moravskoslezském kraji (cca 101 tis. m³).

Z poloparazitických rostlin byl opět pozorován nárůst výskytu hlavně jmelí bílého (*Viscum album*) na jedli, borovici i na listnatých dřevinách.

Výhled do roku 2026

Narušená stabilita mnoha lesních porostů po rozsáhlých kůrovcových těžbách z předchozích let i nadále zvyšuje riziko vzniku zejména větrných polomů. Teplé a srážkově chudé zimní a jarní období může v některých oblastech opakovaně prohloubit trvalý ohrožení lesních dřevin suchem.

Kůrovcová situace ve smrkových porostech se meziročně zlepšila prakticky v celém Česku, přesto je stále nutná patřičná obezřetnost, zejména v kontextu panujícího počasí. Největší problémy přetrvávají na severní a střední Moravě, ve Slezsku a případně také na jihozápadě Čech. Suchá zima 2025/2026 a nízké srážkové úhrny i v dalších měsících mohou vést ke zhoršení fyziologické kondice smrku. V souběhu s povětrnostními vlivy příznivými pro vývoj kůrovců může být znovu podpořena jejich gradace v následujících letech. Je proto nutné pokračovat v důsledném vyhledávání, včasném zpracování a účinné asanaci napadených stromů a vyrobeného dříví. Dosud bylo během let 2015 – 2025 kůrovci napadeno po přepočtu na celou výměru lesa v Česku přibližně 100 mil. m³ smrkové dřevní hmoty, přičemž současná „živá“ zásoba smrkových porostů byla dle dat Národního lesnického institutu ze sdružených lesních hospodářských plánů a osnov ke konci roku 2024 odhadována na cca 380 mil. m³. Na základě dosavadního vývoje lze v roce 2026 očekávat dokončení vývoje nanejvýš dvou dceřiných generací lýkožroutů (hlavně u lýkožrouta smrkového – *Ips typographus* L.) a další pokles objemu vytěžené smrkové kůrovcové dřevní hmoty, a to meziročně na přibližnou hodnotu okolo 60 % objemu roku 2025, tj. na přibližně půl milionu metrů krychlových. Podkorní hmyz současně ohrožuje i další jehličnany, zejména borovici, jedli a modřín, takže je třeba věnovat zvýšenou pozornost a realizovat opatření ochrany lesa také u těchto dřevin.

Riziko přemnožení listožravého hmyzu zůstává nízké a výhled pro rok 2026 je opět příznivý. I nadále je však nutné sledovat výskyt, zejména u bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.). U savého hmyzu lze čekat